

Ed. 576. Frumvarp til laga [260. mál]
um Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi — Handritastofnun Íslands.

(Lagt fyrir Alþingi á 92. löggjafarþingi, 1971—1972.)

1. gr.

Heiti stofnunarinnar er: Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi — Handrita-
stofnun Íslands. Hún er háskólastofnun með sérstakri stjórn og sjálfstæðum fjár-
hag og heyrir undir menntamálaráðherra, en undir ríkisstjórnina um varðveislu
og umsjón með handritum þeim og skjalagögnunni, sem til Íslands verða flutt frá
Danmörku, sbr. 2. gr.

2. gr.

Stofnunin varðveitir handrit þau og skjalagögn, sem ríkisstjórn Íslands hefur
veitt og veitir viðtöku samkvæmt sáttmála milli Danmerkur og Íslands um flutn-
ing á hluta af handritum Stofnunar Árna Magnússonar í Danmörku í vörzlu og
umsjón Háskóla Íslands, dagsettum 1. júlí 1965 og fullgiltum 1. apríl 1971.

Enn fremur varðveitir stofnunin önnur handrit og gögn, sem hún á og kann að
eignast eða henni verða falin til varðveislu.

3. gr.

Tilgangur stofnunarinnar er að vinna að aukinni þekkingu á máli, bókmenntum og sögu Íslenzku þjóðarinnar fyrr og síðar. Þetta gerir stofnunin með öflun og varðveislu gagna um þessi efni, sbr. 2. gr., rannsóknnum á heimildum um þau, útgáfu handrita og fræðiritna, hljóðritun þjóðfræðaefnis og með hverju öðru, sem stutt getur að þessu markmiði.

4. gr.

Rekstur stofnunarinnar annast sérstakur forstöðumaður. Hann annast og fræðilega stjórn stofnunarinnar ásamt öðrum starfsmönnum samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð. Forstöðumaður skal jafnframt vera prófessor í heimspekideild með takmarkaðri kennsluskyldu og leiðbeina þeim nemendum, er taka hjá honum ritgerðarefni til lokaprófs. Um veiting starfsins fer eftir sömu reglum sem um önnur prófessorsembætti.

Við stofnunina starfar stjórnarnefnd þannig skipuð: Forstöðumaður stofnunarinnar, sem jafnframt er formaður stjórnarinnar, rektor Háskóla Íslands og einn skipaður af menntamálaráðherra, án tilnefningar, til sex ára í senn. Nefndarstörf eru ólaunuð.

5. gr.

Við stofnunina starfa sérfræðingar, sem hafa þar fullt og fast starf, eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum. Þeir skulu settir eða skipaðir af menntamálaráðherra. Auk þess starfa við stofnunina styrkþegar, sem ráðnir eru til náms og starfa takmarkaðan tíma í senn. Heimilt er að ráða nauðsynlegt starfslið til vélritunar, ljósmyndunar, skrifstofustarfa o. fl.

6. gr.

Heimilt er með reglugerð að skipta stofnuninni í deildir eftir fræðigreinum. Kjarni stofnunarinnar skal vera sú deild, sem annast útgáfu handrita eða rita eftir handritum, svo og rannsóknir á þeim.

7. gr.

Háskólaráð kýs stofnuninni tvo tilsjónarmenn (ephori) til fjögurra ára í senn, og skulu þeir líta eftir því, að stofnunin starfi í samræmi við stofnskrá dánargjafar Árna Magnússonar frá 18. janúar 1760.

8. gr.

Menntamálaráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um starfsemi stofnunarinnar, þ. á m. um réttindi og skyldur starfsmanna í því efni.

9. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla jafnframt úr gildi lög nr. 27 frá 2. maí 1969, um Handritastofnun Íslands, svo og öll önnur ákvæði, sem brjóta kunna í bága við lög þessi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Hinn 12. júlí 1971 skipaði þáverandi menntamálaráðherra, dr. Gylfi Þ. Gíslason, fjögurra manna nefnd til að endurskoða gildandi lög um Handritastofnun Íslands. Í nefndinni eiga sæti: Jónas Kristjánsson, forstöðumaður Handritastofnunar Íslands, sem jafnframt er formaður nefndarinnar, Birgir Thorlacius, ráðuneytisstjóri í menntamálaráðuneytinu, Logi Einarsson, forseti Hæstaréttar og Magnús Már Lárusson, rektor Háskóla Íslands.

Tilfni þessarar fyrirhuguðu lagabreytingar var sáttmáli Dana og Íslendinga, sem fullgiltur var 1. apríl 1971, um flutning á hluta af handritum Stofnunar Árna Magnússonar í vörzlu og umsjón ríkisstjórnarinnar og Háskóla Íslands. Nefndin varð að öllu leyti sammála um lagafrumvarp það, sem hún hefur samið og skráð er hér að framan. Fylgdi því frá nefndinni svofelld greinargerð, ásamt fylgiskjólum:

„Til glöggvunar skal í stuttu máli skýra frá síðasta þætti handritamálsins, eftir að draga tók að lausn þess.

Vorið 1961 lagði danska ríkisstjórnin fram frumvarp á Þjóðþinginu um breyting á stofnskrá Legats Árna Magnússonar (eða Stofnunar Árna Magnússonar) frá 18. janúar 1760. Fól sú breyting í sér, að stofnunin skyldi skiptast í tvær deildir og þau handrit og skjalagögn, sem teldust vera íslensk menningareign, skyldu flytjast til Íslands. Jafnframt var heimilað að afhenda sambærileg handrit úr Konunglega bókasafninu í Kaupmannahöfn. Lögin voru samþykkt 10. júní 1961 með 110 atkvæðum gegn 39.

Sumir þingmenn litu svo á, að lög þessi fælu í sér eignarnám, þar eð Stofnun Árna Magnússonar væri sjálfseignarstofnun; en þegar svo stendur á, getur tiltekinn fjöldi þingmanna krafizt þess, að gildistöku laganna sé frestað, unz þau hafa verið samþykkt óbreytt að afstöðnum nýjum kosningum. Andstæðingar laganna fengu tilskilinn fjölda þingmanna til að krefjast frestunar, og forsætisráðherra Danmerkur lýsti yfir því, að hann mundi verða við þessari kröfu, enda þótt hann liti svo á, að ekki væri um eignarnám að ræða.

Þingkosningar fóru fram í Danmörku haustið 1964, og vorið eftir, 19. maí 1965, voru lögin um afhendingu handritanna samþykkt óbreytt á Þjóðþinginu með 104 atkvæðum gegn 58.

Nokkru eftir að handritalögin höfðu hlotið staðfestingu, höfðaði Árnanevnd mál á hendur danska menntamálaráðuneytinu og krafðist ógildingar laganna á þeim forsendum, að Árnastofnun væri sjálfseignarstofnun og hér væri því um að ræða eignarnám, en eignarrétturinn væri friðheilagur samkvæmt stjórnarskrá landsins. Þessum málaferlum lauk fyrir Hæstarétti 17. nóvember 1966. Var niðurstaða Hæstaréttar einróma á þann veg, að lögin um afhendingu handritanna brytu ekki í bága við stjórnarskrána og skyldu því taka gildi. Dómendur skiptust í tvo hópa um forsendur fyrir þessari niðurstöðu. Átta dómara með dómsforseta í broddi fylkingar töldu Árnastofnun vera sjálfseignarstofnun og lögin eignarnámslög. Mál þetta fjallaði ekki um hugsanlegar skaðabótakröfur Árnastofnunar, en þó tóku þessir dómendur fram, að ekkert hefði komið fram í málinu, sem benti til þess, að stofnunin yrði fyrir nokkru því tjóni, sem haft gæti skaðabótaskyldu í för með sér. Minni hlutinn, fimm dómara, taldi einnig að Árnastofnun væri sjálfseignarstofnun, en þrátt fyrir það væri ekki um eignarnám að ræða.

Eftir að Hæstiréttur hafði kveðið upp þennan dóm, lýsti formaður Árnanevndar yfir því, að nefndin mundi gera skaðabótakröfur á hendur dönsku ríkisstjórninni, ef handritin yrðu afhent. Ríkisstjórnin taldi vafalaust, að afhending handritanna gæti ekki leitt til skaðabótaskyldu, en vildi þó fá það staðfest með dómi. Sú athugun tók rúmlega fjögur ár fyrir Eystra landsrétti og Hæstarétti. Hinn 18. marz 1971 kvað Hæstiréttur upp þann dóm með 10 atkvæðum gegn tveimur, að danska ríkið væri ekki skaðabótaskyldt gagnvart Árnastofnun vegna afhendingar handritanna. Hins vegar dæmdi rétturinn með naumum meiri hluta, að Árnastofnun væri ekki skylt að afhenda bótalaust þann hluta höfuðstóls stofnunarinnar, sem afhenda ætti Háskóla Íslands.

Samkvæmt hinum dönsku afhendingarlögum (§ 3) skal nefnd, skipuð tveimur fulltrúum fyrir Kaupmannahafnarháskóla og tveimur tilnefndum af Háskóla Íslands, kanna handrit Árnastofnunar og Konunglega bókasafnsins og gera tillögur til danska forsætisráðherrans um það, hvaða handrit skuli afhent Háskóla Íslands. Í lögnum voru þó sérstaklega tilgreind tvö handrit, sem skyldu fara til Íslands: Flateyjarbók og Konungsbók Eddukvæða. Þessi tvö handrit var því hægt að afhenda þegar í stað, er sýnt þótti að öllum málaferlum væri lokið. Fór sú afhending fram með mjög virðulegum hætti 21. apríl 1971, svo sem öllum Íslendingum er í fersku minni.

Í tengslum við lögin um afhendingu handritanna var gert uppkast að „sáttmála milli Danmerkur og Íslands um flutning á hluta af handritum Stofnunar Árna Magnússonar í vörzlur og umsjón Háskóla Íslands.“ Sáttmáli þessi var fullgiltur í Kaupmannahöfn 1. apríl 1971. Í sáttmálanum segir svo í 4. gr.:

„Handrit þau og skjalagögn, sem þessi sáttmáli fjallar um, ásamt með fé því, er þar til heyrir, skal mynda „Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi“, og verður það heiti staðfest af ríkisstjórn Íslands.“

Ætlunin er að breyta nú lögum um Handritastofnun Íslands til samræmis við þetta ákvæði sáttmálans.

Í athugasemdum við lagafrumvarpið um Handritastofnunina, sem lagt var fyrir Alþingi 1961, segir svo:

„Þegar lög þau, sem þjóðþing Dana samþykkti á síðastliðnu vori um afhending islenzkra handrita til Íslands, koma til framkvæmda, og koma skal á fót „Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi“, ætti hún að verða kjarni þessarar handritastofnunar.“

En ljóst er, að tilvist slíks kjarna innan vébanda Handritastofnunar kynni að hafa ýmsa annmarka í för með sér. Annars vegar mundi starfsemi stofnananna að miklu leyti falla í sama farveg, en að því leyti sem þær gegndu sérstæðu hlutverki hvor um sig og lytu sérstakri stjórn, kynni að koma til árekstra. Og enn má benda á eitt atriði, sem máli skiptir í þessu sambandi: Þegar Handritastofnun var sett á fót, var henni ætlað mjög viðtækt hlutverk; hún átti að verða nokkurs konar allsherjarstofnun islenzkra fræða. Í tillögum Háskólaráðs, sem prentaðar eru sem fylgiskjal með lagafrumvarpinu frá 1961, er talað um að koma á fót „rannsóknarstofnun í islenzkum fræðum“, og skýrgreining laganna á hlutverki stofnunarinnar, sem enn er látin haldast lítt breytt, bendir til hins sama. En nú hefur þróunin orðið sú, að settar hafa verið á stofn við Háskólann sérstakar rannsóknarstofnanir í hverri þriggja aðalgreina islenzkra fræða, sagnfræði, norrænum málvísindum og bókmenntafræði. Sjálfsgagt er, að þær stofnanir taki að nokkru leyti við því hlutverki, sem Handritastofnuninni var ætlað í öndverðu, en hins vegar verði ekki hugsað til þess að setja upp sérstakar deildir í þessum þremur fræðigreinum innan vébanda Handritastofnunar. Hún verður þá samkvæmt þessari eðlilegu þróun raunveruleg handritastofnun, bæði að nafni og ætlunarverki, og starfssvið hennar fellur að mestu leyti saman við svið hinnar fyrirhuguðu Stofnunar Árna Magnússonar á Íslandi.

Þegar á allt þetta er litið, virðist augljóst, að heppilegasta lausnin sé sú, að breyta lögum um Handritastofnun Íslands og sameina hana hinni nýju Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Nafnið Handritastofnun Íslands hefur þegar unnið sér nokkra hefð, og meðal annars eru gefnar út ritaraðir, þar sem Handritastofnun stendur sem útgefandi. Því þótti ekki fært að afnema það nafn, heldur er það tengt við hið nýja heiti, Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi.

Handritastofnun hefur til þessa verið mjög sjálfstæð, og hefur það gefizt vel. En nauðsynlegt er að tengja hana nú fastar við Háskólann, þar sem hann er aðili að varðveislu handrita þeirra, sem koma frá Danmörku, og því er bætt við skýru ákvæði um að hún sé háskólastofnun. Auk þess er hún tengd Háskólanum með þeim hætti, að forstöðumaður er prófessor við Heimspekideild og tveir af þremur stjórnarmönnum eru háskólaprófessorar (forstöðumaður og háskólarektor). Í þriðja lagi skulu tilsjónarmenn þeir, sem fyrir er mælt í 7. gr., annast eftirlit með starfsemi stofnunarinnar fyrir hönd Háskólans.

Um 2. gr.

Þessi grein er nýmæli, gert vegna heinikomu handritanna frá Danmörku.

Um 3. gr.

Grein þessi er að mestu samhljóða 1. gr. gildandi laga að öðru leyti en því, að sérstaklega er vitnað til 2. gr., þar sem annað meginhlutverk stofnunarinnar verður nú að varðveita þau handrit og skjalagögn, sem koma frá Danmörku. Einnig er tekið fram, að stofnunin skuli annast hljóðritun þjóðfræðaefnis, enda vinnur einn starfsmanna hennar þegar að því verkefni.

Um 4. gr.

Til þessa hefur stjórnarnefnd Handritastofnunar verið skipuð sjö mönnum: forstöðumanni stofnunarinnar, þremur öðrum prófessorum við Háskólann og þremur embættismönnum, landsbókaverði, þjóðskjalaverði og þjóðminjaverði. Nokkuð er þungt í vöfum að hafa svo fjölmenna stjórnarnefnd. Einnig hefur borið á þeirri skoðun, að óeðlilegt sé, að forstöðumenn annarra stofnana séu skyldaðir til að sitja í stjórnarnefnd Handritastofnunar. Um prófessorana þrjá hefur sú venja tíðkast hin síðari ár, að þeir hafa verið fulltrúar fyrir hverja hinna þriggja aðalgreina islenzkra fræða. Nú hafa þær greinar, sem fyrr segir, fengið hver sína rannsóknarstofnun, en upphaflegt ætlunarverk Handritastofnunar þrengist að sama skapi, og því virðist nú ekki ástæða til, að þessar fræðigreinar eigi sérstaka fulltrúa í stjórn stofnunarinnar.

Í hinu nýja frumvarpi er gert ráð fyrir þriggja manna stjórnarnefnd. Í sáttmála Danmerkur og Íslands um handritin er varðveizla þeirra og umsjón falin ríkisstjórn Íslands og Háskólanum, en Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi — Handritastofnun Íslands er sett á fót til að annast handritin og vinna úr þeim. Því virðist eðlilegt, að þessir þrír aðilar eigi hver sinn fulltrúa í stjórnarnefnd stofnunarinnar. Einnig er talið eðlilegt að taka beinlínis fram, að starfsmenn stofnunarinnar skuli vera með í ráðum um fræðilega stjórn hennar, svo sem um verkefnaval, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð.

Um 5. gr.

5. gr. er lítt breytt frá 2.—3. másl. 4. gr. gildandi laga. Sleppt er því ákvæði gildandi laga (4. gr., 4. másl.), að „starfsmenn stofnunarinnar láti í té kennslu við Háskólann í lestri handrita, fornskriftarfræði, útgáfutækni og öðrum þeim greinum, sem þeir eru sérfróðir um.“ Reyndin hefur orðið sú, að forstöðumaður og sérfræðingar stofnunarinnar láta í té mikla tilsögn, bæði styrkþegum og öðrum, sem starfa við stofnunina, og auk þess hafa þeir yfirumsjón með öllum verkum, sem út eru gefin hjá stofnuninni. Þetta hefur reynzt mjög tímafrekt og mun þó reynast það enn frekar síðar, þegar fjölgar gestum þeim, sem vinna á vegum stofnunarinnar. Þegar þessa er gætt, virðist ekki fært að lögbinda frekari kennsluskyldu sérfræðinga við Háskólann, ella gæti svo farið, að þeir hefðu lítinn sem engan tíma aflögu til að sinna sjálfstæðum vísindastörfum við stofnunina. Á það ber að leggja ríka áherzlu, að Handritastofnun á að vera rannsóknarstofnun, en ekki kennslustofnun.

Um 6. gr.

6. gr. er efnislega óbreytt frá 3. gr. gildandi laga að öðru leyti en því, að sleppt er því ákvæði, sem nú er óþarft orðið, að stofnunin hafi tekið við starfi Handritaútgáfunefndar Háskólans.

Um 7. gr.

Stofnskrá Legats (eða Stofnunar) Árna Magnússonar frá 18. janúar 1760, sem til er vitnað í dönsku handritalögunum (§ 1), er nú að mörgu leyti úrelt orðin, eins og að líkum lætur. Þó er enn hlitt því ákvæði hennar að hafa tvo „efóra“ eða tilsjónarmenn, sem eiga einkum að líta eftir því, að stofnunin uppfylli ákvæði stofnskrárinnar. Þykir því sjálfsagt að hafa sérstakt ákvæði um slíka tilsjónarmenn í lögum um Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi.

Um 8. gr.

Með ákvæðinu um réttindi og skyldur í þessari grein er átt við starfstilhögun í stofnuninni, þ. á m. að verkefnaval fari fram í samráði við starfsmenn, enda vinna þeir meira og minna sjálfstætt, eftir að verkefni hafa verið ákveðin. Þá er ætlað til, að reglugerð kveði á um þá leiðsögn, sem starfsmenn munu veita stúdentum, styrkþegum og innlendum og erlendum vísindamönnum, við lestur handrita, mat á gildi þeirra og aðferðir við útgáfustörf. Hins vegar er hér ekki átt við launa-

kjör, vinnutíma og önnur þau atriði, sem falla undir kjarasamninga eða lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

Um 9. gr.

Parfnast ekki skýringa.“

Fylgiskjal I.

Sáttmáli frá 1. júlí 1965, er fullgiltur var 1. apríl 1971.

Sáttmáli milli Danmerkur og Íslands um flutning á hluta af handritum Stofnunar Árna Magnússonar í vörzlur og umsjón Háskóla Íslands.

Hans hátign konungur Danmerkur og forseti Lýðveldisins Íslands, sem óska af heilum hug að gera þvilika skipun varðandi handrit þau af íslenzkum uppruna, sem nú eru í Danmörku, að orðið sé við óskum íslenzku þjóðarinnar að hafa sjálf umráð þessara þjóðlegu minja;

og óska af heilum hug að staðfesta og styrkja gott samkomulag þjóðanna í anda norræns samhugar;

og með tilliti til aldalangs stjórn mála-sambands landanna;

hafa ákveðið að gera sáttmála um að flytja til Íslands handrit, sem telja verður íslenzka menningareign, og hafa þeir tilnefnt sem fulltrúa sína með fullu umboði:

Forseti Lýðveldisins Íslands:
Sendiherra Gunnar Thoroddsen.

Hans hátign konungur Danmerkur:
Utanríkisráðherra Per Hækkerup.

Þessir tveir fulltrúar hafa skipzt á umboðsskjölum sínum, sem reyndust vera góð og gild, og hafa þeir orðið sammála um eftirfarandi atriði:

1. gr.

Jafnskjótt sem farið hefur fram sú skipting á Legati Árna Magnússonar (Stofnun Árna Magnússonar), sem mælt er fyrir um í dönskum lögum frá 26. maí 1965 um breytingu á skipulagsskrá legatsins frá 18. janúar 1760, í tvær deildir, skal flytja til Íslands handrit þau og skjalagögn, sem Háskóli Íslands skal varðveita og hafa umsjón með.

Traktat mellem Danmark og Island om overførelse af dele af Den arnamagnæanske Stiftelses håndskrifter til forvaring og forvaltning af Islands Universitet.

Hans Majestæt Kongen af Danmark og Republikken Islands Præsident har besjælede af ønsket om vedrørende de i Danmark beroende håndskrifter af islandsk oprindelse at træffe en ordning, der imødekommer det islandske folks ønske om selv at besidde disse nationale mindesmærker;

besjælede af ønsket om i den nordiske samfølelses ånd at bekræfte og bestyrke det gode forhold mellem de to lande;

og i betragtning af de to folks flerhundredårige samhørighed;

besluttet at afslutte en traktat om overførelse til Island af håndskrifter, der må anses som islandsk kulturreje, og har som deres respektive befuldmægtigede udnævnt:

Hans Majestæt Kongen af Danmark:
Udenrigsminister Per Hækkerup.

Republikken Islands Præsident:
Ambassadør Gunnar Thoroddsen.

hvilke, efter at have udvekslet deres respektive fuldmagter, som fandtes i god og behørig form, er blevet enige om følgende artikler:

Artikel 1.

Så snart den ved dansk lov af 26. maj 1965 om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse) bestemte deling af stiftelsen i to afdelinger er gennemført, overføres de håndskrifter og arkivalier, der skal forvares og forvaltes af Islands Universitet, til Island.

2. gr.

Ríkisstjórn Íslands tekur að sér, með atbeina Háskóla Íslands, að varðveita og hafa umsjón með handritum þeim og skjalagögnum, sem til Íslands verða flutt, í samræmi við reglur skipulagsskrár Legats Árna Magnússonar.

3. gr.

Um leið og handritin eru flutt, skal skipta höfuðstól Stofnunar Árna Magnússonar, sem nú nemur um 100 000 dönskum krónum, og skal upphæð, sem tiltekin er í lögnum, 3. gr. 4. lið, lögð til Háskóla Íslands með þeirri skyldu, að hann hafi umsjón með þessu fé og noti það í samræmi við skipulagsskrá stofnunarinnar.

4. gr.

Handrit þau og skjalagögn, sem þessi sáttmáli fjallar um, ásamt með fé því, er þar til heyrir, skal mynda „Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi“, og verður það heiti staðfest af ríkisstjórn Íslands.

5. gr.

Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi skulu afhent þau handrit úr Konungsbókhöfðu í Kaupmannahöfn, sem ákvæði 3. liðar 3. gr. fyrrnefndra laga taka yfir.

6. gr.

Samningsaðiljar eru sammála um það, að með þeirri skipan, sem hér er gerð, sé viðurkennt, að fullkomlega og endanlega sé útkljáð um allar óskir af íslenskri hálfu varðandi afhendingu hvers konar íslenzkra þjóðlegra minja, sem í Danmörku eru. Samkvæmt því skal af hálfu íslenska ríkisins eigi unnt í framtíðinni að hefja né styðja kröfur eða óskir um afhendingu slíkra minja úr dönskum skjalasöfnum eða söfnum, opinberum jafnt sem í einkaeign.

7. gr.

Flutningur til Íslands á þeim handritum, sem að mati hinnar dönsku stjórnar stofnunarinnar þarf að nota við samningu nýrrar íslenzkrar orðabókar, sem nú stendur yfir í Danmörku, skal eigi framkvæmdur fyrr en því verki er lokið, þó eigi síðar en tuttugu og fimm árum eftir gildistöku þessa sáttmála.

Artikel 2.

Den islandske regering påtager sig gennem Islands Universitet at forvare og forvalte de til Island overførte håndskrifter og arkivalier i overensstemmelse med reglerne i fundatsen for Arne Magnussens Legat.

Artikel 3.

Samtidig med håndskrifternes overførelse foretages en deling af Den arnamagnæanske Stiftelses kapital, som for tiden udgør ca. 100 000 kr., og et efter lovens § 3, stk. 4 fastsat beløb tillægges Islands Universitet med pligt for dette til at forvalte og anvende midlerne i overensstemmelse med stiftelsens fundats.

Artikel 4.

De af denne traktat omfattede håndskrifter og arkivalier med tilhørende kapital skal udgøre „Den arnamagnæanske Stiftelse i Island“, hvilken betegnelse vil blive stadfæstet af Islands regering.

Artikel 5.

Til Den arnamagnæanske Stiftelse i Island afgives fra Det kongelige Bibliotek i København de håndskrifter, der omfattes af de i medfør af ovennævnte lovs § 3, stk. 3 truffne afgørelser.

Artikel 6.

De kontraherende parter er enige om, at den truffne ordning skal anerkendes som en fuldstændig og endelig afgørelse af alle ønskemål fra islandsk side angående overgivelse af i Danmark beroende nationale islandske mindesmærker af enhver art. I overensstemmelse hermed skal der ikke i fremtiden fra den islandske stats side kunne rejses eller støttes krav eller ønskemål om udlevering af sådanne mindesmærker fra danske arkiver eller samlinger, offentlige som private.

Artikel 7.

Overførsel til Island af sådanne håndskrifter, der efter den danske stiftelses bestyrelses skøn er af betydning for den udarbejdelse af en ny islandsk ordbog, der for tiden pågår i Danmark, iværksættes ikke, før dette arbejde er tilendebragt, dog senest femogtyve år efter denne traktats ikrafttræden.

8. gr.

Með samningi menntamálaráðherra beggja landa skulu settar reglur um gagnkvæma heimild beggja deilda stofnunarinnar til að fá lánuð handrit til afnota við vísindalegar rannsóknir.

9. gr.

Ef rísa kynnu deilur um skilning þessa sáttmála, skal um það fjallað með samningum milli ríkisstjórnanna eða fulltrúa þeirra. Ef eigi fæst viðunandi niðurstaða með því móti, skal málið lagt til fullnaðarúrlausnar fyrir nefnd, sem skipuð sé tveimur mönnum tilnefndum af ríkisstjórn Danmerkur, tveimur mönnum tilnefndum af ríkisstjórn Íslands og einum oddamanni, sem nefndarmennirnir fjórir tilnefna. Nú verða þeir ekki á eitt sáttir um val oddamanns, og skulu þá aðiljar fara þess á leit við forseta alþjóðadómstólsins í Haag að hann velji oddamanninn.

10. gr.

1. Þessi sáttmáli, sem gerður er bæði á dönsku og íslenzku, þannig að báðir textar skulu jafngildir, skal staðfestur og skipzt á staðfestingarskjölunum í Kaupmannahöfn, svo fljótt sem verða má.

2. Sáttmálinn öðlast gildi frá þeim degi, er skipzt er á staðfestingarskjölunum.

Þessu til staðfestu hafa fulltrúarnir undirritað sáttmála þennan og sett við hann innsigli sín í Kaupmannahöfn, hinn 1. júlí 1965.

Gunnar Thoroddsen.

Artikel 8.

Ved aftale mellem de to landes undervisningsministre fastsættes regler om gensidig adgang for stiftelsens to afdelinger til lån af håndskrifter til brug for den videnskabelige forskning.

Artikel 9.

Eventuelle tvistigheder vedrørende forståelsen af nærværende traktat skal gøres til genstand for drøftelse ad diplomatisk vej. Opnås der ikke herigennem en tilfredsstillende løsning, forelægges spørgsmålet til endelig afgørelse af et nævn, der består af to medlemmer udnævnt af den danske regering, to medlemmer udnævnt af den islandske regering samt af en opmand udnævnt af nævnets 4 medlemmer. Kan enighed om valg af opmand ikke opnås mellem disse, vil parterne anmode præsidenten for Den mellemfolkelige Domstol i Haag om at foretage valget.

Artikel 10.

1. Denne traktat, der er udfærdiget på dansk og islandsk, således at begge tekster skal have samme gyldighed, skal ratificeres, og ratifikationsinstrumenterne udveksles i København snarest muligt.

2. Denne traktat skal træde i kraft fra datoen for udvekslingen af ratifikationsinstrumenterne.

Til bekræftelse herpå har de befuldmægtigede undertegnet nærværende traktat og forsynet den med deres respektive segl i København, den 1. juli 1965.

Per Hækkerup.

Fylgiskjal II.

Lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse).

Vi FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, gør vitterligt:

Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1. Uanset bestemmelserne i den af kong Frederik V den 18. januar 1760 konfirmerede fundats for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse) foretages der en deling af stiftelsen i to afdelinger derved, at de af legatets håndskrifter og arkivalier, der må anses for islandsk kultureje, overgives til Islands universitet for at forvares og forvaltes dér i overensstemmelse med fundatsens regler.

Stk. 2. Alle i original eller afskrift foreliggende diplomer vedrørende Island og sådanne andre arkivalier, som kan antages at have haft deres plads i islandske lokal- og privatarkiver, anses for islandsk kultureje.

Stk. 3. Håndskrifter anses for islandsk kultureje, dersom værket vides eller med betydelig sikkerhed må antages at være forfattet af eller oversat af en islænding og det tillige indholdsmæssigt alene eller i overvejende grad vedrører Island og islandske forhold eller tilhører den islandske senmiddelalderlige fiktionslitteratur. Disse kriterier finder anvendelse, hvad enten håndskriftet er den originale affattelse eller en afskrift. Med et håndskrift forfattet eller oversat af en islænding sidestilles blandede håndskrifter, dersom de overvejende falder ind under ovennævnte kriterium.

§ 2. Samtidig med delingen af Den arnamagnæanske Stiftelse kan fra det kongelige bibliotek til den islandske stiftelse afgives sådanne håndskrifter, som i det væsentlige kan sidestilles med dem, der i medfør af delingen tilfalder Island. Endvidere afgives fra det kongelige bibliotek til den islandske stiftelse Flatøbogen og Codex regius af Eddadigtene (Den ældre Edda).

§ 3. Det overdrages et udvalg bestående af to repræsentanter for Københavns universitet og to udpeget af Islands universitet at gennemgå de i stiftelsens besiddelse værende håndskrifter og arkivalier og gøre indstilling om, hvilke af disse der overgives til Islands universitet i henhold til bestemmelsen i § 1.

Stk. 2. Det påhviler endvidere samme udvalg at gennemgå de i det kongelige biblioteks besiddelse værende håndskrifter og gøre indstilling om, hvilke af disse der afgives til den islandske arnamagnæanske stiftelse i medfør af bestemmelsen i § 2.

Stk. 3. Indstillingen forelægges statsministeren, der efter forhandling med den danske og islandske undervisningsminister træffer endelig afgørelse i begge spørgsmål.

Stk. 4. Statsministeren træffer ligeledes bestemmelse om, at en passende del af legatets kapital overføres til Islands universitet samtidig med beslutningens iværksættelse.

§ 4. Den danske regering bemyndiges til at afslutte en overenskomst med Island om overgivelsen af de pågældende håndskrifter.

Givet på Christiansborg slot, den 26. maj 1965.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

K. B. Andersen.

Fylgskjal III.

Fundation for Det arnamagnæanske Legat.

Vii Friderich den Femte, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmersken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst: Giøre Alle Vitterligt, At, som Os allerunderdanigst er bleven foredraget, hvorleedes afgangne Arnas Magnussen, fordum Assessor i Consistorio, og Professor publicus ordinarius historiarum et antiquitatum ved Vort Kongelige Universitet, i Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn, tillige med sin Hustrue Mette Magnussen, i Kraft af det dennem allernaadigst forundte Facultas testandi, have ved det af dennem d: 6te Januarii 1730 oprettede Testamente, iblant andet anordnet, at deres fælles Midler, efter den længstlevendes Død, subtracto subtrahendo skulle anvendes til een eller toe Studentere fra Island, hvis Indrettelse aldeles overlodes til da værende Justitz Raad og Professor philosophiæ ved bemelte Vores Universitet Thomas Bartholin, samt Assessor og Professor græcæ lingvæ sammesteds Hans Gram, som de, der best vidste, hvorleedes afgangne Arnas Magnussen helst ønskede, at dermed til Fædrenelandets og Publici Nøtte maatte blive forholdet, hvorfor og den Fundatz, som de tvende gode Mænd over dette Legato

indrettede, skulle være af samme Kraft, som om den af bemelte afgangne Arnas Magnussen og Hustrue var underskrevet; Men som det, eftir begge Testatorum dødelig Afgang, var befundet, at den Matricul eller Jordebog, hvilken Vores Hr. Far Fader af Salig og Høilovlig Ihukommelse, allernaadigst hafde befalet bemelte Arnas Magnussen tilligemed afgangne Laugmand Poul Jonssen Widalin, over heele Iisland at forfatte, ikke endnu var bragt i den Stand, at den af Vores Rente Cammer kunde imodtages, og den behørige Afregning, i Henseende til de afgangne Arnas Magnussen under samme Forretning, allernaadigst bevilgede Diæt-Penge, tilliige bringes i Rigtighed. Saa skal dette fornemmelig have været Aarsag til, at forbemelte afgangne Etats-Raader Thomas Bartholin og Hans Gram, ikke i deres levende Live have kunnet bringe den dennem ved forberørte Testamente anfortroede Fundatzes Indrettelse til Fuldkommenhed; Men at de alleene, hver for sig, have efterladt et egenhændigt Udkast til samme, hvilke begge dog ey alleene i de fleeste og vigtigste Poster ere overensstemmende, men endog tydeligen forklare, hvorleedes de, efter da værende Omstændigheder, have formeent, at der med dette Legato kunde forholdes, naar det først var afgjort, hvor stor Capital de dertil legerede Midler egentlig sig maatte beløbe. — Og som Vi da tilliige have ladet Os allerunderdanigst forestille, saavel at den, Jordebogen over Iisland, betreffende Post, er giennem Vores Rente Cammer aldeeles bragt i Rigtighed, saa at Vi ingen viidere Fordring desangaaende til afgangne Arnas Magnussens Sterfboe have, som og, at baade Midlerne ved Guds Forsyn, og de saavel forhen, som nu værende Curatorum troe og vindskibelige Huusholdning anseelig skal være formeerede, saavelsom ogsaa med det Arbeide, hvortil samme skal anvendes, tilliige være giort god Fremgang: Thi have Vi, til ydermeere at forfremme forbemelte Testatorum saa priiselige Øyemærke, af de tvende foranførte Udkaster ladet uddrage, og efter de nu værende Curatorum, Os Elskelige Johan Cristian Kall, Vores Justitzraad og Professor hebrææ lingvæ, og Bernhard Møllmann, Vores Justitz Raad og Professor antiquitatum patriæ ved forbemelte Vores Universitæt i Vores Kongelige Residentz Stad Kiøbenhavn, samt Vores Historiographus og Bibliothecarius, deres tilliige herover indhentede allerunderdanigste Betænkning, ladet forfatte en saadan Fundatz over meer omrørte afgangne Arnas Magnussens Legato, som ei alleene med de forommelte Udkaster i alle Ting er overensstemmende, men endog med fleere Poster, i Henseende til Legati Tilvext, og Tiidernes Omstændigheder forøget, hvilken Vi hermed i alle sine Ord, Puncter og Clausuler allernaadigst ville have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste, lydende Ord til andet, som følger:

1. Legatum beati Arnæ Magnæi, som bestaaer udi de af den salig Mand dertil skiænkede — 1: Reede Midler, hvilke for nærværende Tiid beløber sig til Capital Tretten Tusinde, Trei Hundrede, Halvtrediesinds Tyve og Sex Rixdaler, Een Mark, Sex Skillings; 2, Iislandske og andre haandskrevne, og, for den største Deel, utrykte Bøger, efter den derover for sig selv forfattede Catalogus, og 3: trykte Bøger, hvilke udi Catalogo over Universitætets Bibliotheque, hver paa sit behørige Sted ere anførte, skal til ævig Tiid være bestemt og henlagt til at oplyse, forbedre og til Trykken at befordre lade alt, hvad der angaaer de nordiske, nemlig Danmarks, Norges og underliggende Landes Historier, Sprog og Antiquiteter, hvorunder de ældre Tiider i Norden, deres Geographie, Love, Skikke og Sædvaner, Levemaade, Konster og Viidenskaber, Mynte-Væsen, Monumenter, og alt andet deslige skal forstaaes. Og skal derudi visse Stipendiarii og Haand-Skrivere, under Opsigt og Bestyrelse af 2de Ephoris, bestandig arbeide paa den Maade, som herefter nærmere foreskrives.

2. Legati Capital skal altid staae udsatt paa Rente iblant de andre Universitætets Midler, og med dens Forvaltning i saa Fald forholdes paa samme Maade, som med disses.

3. Til aarlig Belønning for Stipendiarii anvendes Renterne af den Summa

6000 Rixdr., saaledes at den ældste Stipendiarius Jon Olufssen nyder aarlig Renten af 3000 Rd., og de 2de andre, nemlig Eggert Olufssen, og Biarne Poulssen, hver Renten af 1500 rldr., men naar nogen af nu værende Stipendiariis, enten ved Døden afgaaer, eller i andre Maader forfremmes, da fastsættes Stipendiariorum Tall derefter til 2de, hvoraf den ældste nyder aarlig Rente af 3600 Rdr. og den anden af 2400 Rdr.

4. Ved dette Legatum skal efterdags være et incrementum af 2000 rd., hvis Rente aarlig legges til Capital (ligesom med incrementis ved Walchendorfs og Borchens Collegier forholdes); og hvergang de ere opstegne til den Capital 1000 rd., da adskilles bemelte Capital fra incremento, for til sit visse Brug at anvendes. Renterne af det første Eet Tusinde Rixdaler anvendes til en Haand-Skrivers aarlige Belønning. De af det næste Tusinde Rixdaler, deeles aarlig imellem de tvende Stipendiarios, saa at den ældste faaer Trende Femte Parter, og den anden Tvende Femte Parter. De af det tredie Tusinde Rixdaler tillægges endnu en Haand-Skriver: De af det fjerde og følgende Tusinde Rixdaler bruges igien til Stipendiariorum Løns Forbedring, indtil den ældste kand faae 300 rd.; og den anden 200 rd. aarlig, da det icke maae stiiige høyere; ligesom og Haand-Skrivernes Tall ikke maae overgaae tvende, eller deres Løn 50 Rdr. for hver aarlig.

5. Af den øvrige Capitals 5356 Rdr. 1 Mk. 6 Sk., dens Renter, nyde de 2de Ephori hver aarlig 25 Rdr. Saa betaales og til nu værende Famulo Bibliothecæ for hans Opsigt med Manuscripterne, hvert Nyeaar 40 rd.; og til hans Successor 20 rd. Alle de øvrige Renter af denne sidste Capital anvendes til Bøggernes Trykning, de dertil udfordrende Kaaber- eller Træ-Pladers Udstikning, og hvad andre Bekostninger til saadan Oplag kand udfordres. Til samme Brug skal og Renterne af de Capitaler anvendes, hvilke incrementum føder af sig, efter at Stipendiarii og Haand Skrивerne, efter den foregaaende 4de Postes Tilhold, først ere forsynede.

6. Manuscripterne overleveres Famulo Bibliothecæ efter den derover forfattede Catalogus, samt hvad Pergaments og andre enkelte Breve og Documenter tilliige forefindes, efter en a parte Fortegnelse, og forvares begge Deele paa Universitæets Bibliothecæ udi visse Skabe for sig selv, til hvilke Famulus Bibliothecæ alleene skal have Nøglen og ellers ingen anden.

7. Famulus Bibliothecæ skal have disse Manuscripta og Documenter under Opsigt og Ansvar, og ikke tilstæde Stipendiariis, mindre nogen Fremmed at udlaane eller tage hiem med sig noget original Skrift eller Document, med mindre een af Ephorum skriftlige Tilladelse ham derfor leveres, hvilken dog ei uden vigtige Aarsager, samt ald muelig tagen Sikkerhed, og ikkun til en vis bestemt Tiid, inden hvilken det udlaante ufeilbar skal tilbage leveres, maae udgives, og, saasart den bestemte Tid er forløben, og det udlaante ei endnu leveret tilbage, da skal Famulus Bibliothecæ strax kræve det igien, og, i behøvende Fald, derudinden søge vedkommende Ephori Assistance, eller siden selv staae til Ansvar, for hvad som maatte blive borte.

8. Derimod bør Famulus, naar det af hannem forlanges, være tilstæde at aabne for Stipendiariis, endog paa de Tiider, naar Bibliothecæ ellers pleyer at være tillukt, paa det at dennem ingen Hinder eller Ophold i deres Arbeide, formedelst hans Fraværelse, skal foraarsages, dog at sligt ikke paastaaes uden Nødvendighed, og paa alt for ubeleilige Tiider, men at den ene i saa Fald, saavidt mueligt, retter sig efter den andens Leilighed.

9. Stipendiarii skulle vælges af Ephoris, naar de ved foregaaende Tentamen dertil have befundet dennem dygtige, dog maae ingen andre dertil antages, end indfødte Iislandske Studiosi, og de iblant dennem have Fortrin dertil fremfor andre, som fra deres Ungdom af grundig have lagt sig efter deres Fæderne Lands Sprog, og nogenleedes ere bevandrede i dets Historie og Antiquiteter.

10. Deres Bestilling skal fornemmelig være nøje at conferere de gamle Codices med hverandre, paa det at den ene af den anden kand suppleres og rettes: At

forfærdige gode og rigtige Oversættelser af de utrykte Skrifter, saaledes at de, uden at blive mørke og uforstaaelige, nærme sig, saavidt mueligt, til Textens Ord og Meening, At udarbejde tydelige Conspectus over Manuscripterne, af hvilke saavel deres Ælde og Troeværdighed kand erfares, som hvad Sammenhæng den deri afhandlede Materie, naar den er historisk, haver med den almindelige nordiske Historie, og dertil føye de chronologiske og genealogiske Tabeller, andre Anmærkninger og Glossarier over de ældste og sielden forekommende Ord, samt intet i nogen Maade at forbigaae, som ad illustrationem manuscriptorum Magnæ[an]orum promovendam maatte tienligt eragtes. Ikke mindre skulle de nøje efterforske, hvad der i Manuscripterne maatte findes at være taget eller oversatt af fremmede Scriptoribus coævis, for deraf at erfare, om, og hvorvidt disse kunde forbedres af hine. Ligeleedes bør de søge at samle, bringe i Orden og oplyse b: Arnæ Magnæi og andre lærde Mænds her og der adspredte Optegnelser og Anmærkninger, samt endelig ved Bøgernes Trykning have et vaaget Øye med Correcturen og i andre Maader, dog at alt dette skeer efter foregaaende enten Anviisning af Ephoris, eller Forespørgsel hos dennem og deres Raadførelse.

11. De maa aldeles ikke paa egen Haand lade noget komme for Lyset udi disse Materier, men Alting skal først af Ephoris være eftirseete, censureret og approberet, førend det til Trykken maae befordres.

12. De beholde dette Stipendium saalænge de opføre sig upaaklagelig, og arbeide ved dette Verk, og maae ingen, som i sine unge og friske Dage haver paa lang Tiid viist særdeeles Flittighed, og gjort betydelig Tieniste ved dette Arbeide, derfra paa sin Alderdom forskydes, saalænge han endnu vil, og kand gjøre nogen Slags Hielp derved, skiønt den, formedelst Kræfternes Aftagelse, ei maatte befindes saa tilstrækkelig som tilforn.

13. Skulle de selv godvilligen forlange fra Stipendio at entleediges, eller og, imedens de oppebære samme, ved Døden afgaae, da udbetales 3de Maaneders Stipendium over Tiden til Reise Penge for dem, som tage Afskeed, og til de Afdødes Begravelse.

14. Alt hvad de for sig selv kunde have udarbejdet ved Hielp af Legati utrykte Sager, tilhører Legatum alleene, og bør af de Fratrædende afleveres til Ephoris, med mindre disse, imod deres Beviis, betroe dennem, det, intil det er bragt i fuldkommen Stand; Men af de bortdødes Sterfboer skal saadant uden Vegring eller Vederlaug strax til Ephoris udleveres, enten Dødsfaldet er skeet, imedens de vare Stipendiarii, eller efter den Tid.

15. Skulle de befindes i kiendelig Eegensindighed og Ulydighed, eller med virkelig Utroeskab at omgaaes Legati Sager, saa at alt sligt befrygteligt maatte blive dets Øyemærke til Hinder og Skade; Eller og, saafremt de til nogen uordentlig og lastværdig Levemaade skulle henfalde, da, naar de ikke adlyde de Advarseler og Paamindelser, som Ephori dennem give, og derefter viise kiendelig Bedring, skal Consistorium Magt have, uden Lovmaal og Dom, efter Sagens og Forseelsens Beskaffenhed, enten paa kort eller lang Tiid at tage Stipendium fra dem, eller og dennem derfra aldeles at udelukke.

16. Haand Skrifterne, som ogsaa bør være Jislandske Studentere, skulle fornemmelig bruges til at afcopiere de originale Manuscripter, og derfor være vel øvede i at læse den gamle Skrift, og dens Ligaturer; De maae ikke skrive nogen Copie ud efter en anden Copie, med mindre denne er skrevet enten med b: Arnæ Magnæi egen, eller med en anden lærd og tilforladelig Mands Haand, eller og saa nøye confereret, at den, efter Ephorum Paateigning, kand ansees som en Original. Og skal der fornemmelig sees der hen, at der af hvert original Manuscript haves tvende tilforladelige Afskrifter, det eene som Stipendiarii undertiiden kand have hos sig til Brug, og det andet til at staae paa Bibliothequet hos Originalen, og at bruges i sin Tiid til at trykke efter.

Naar saadan Forraad af Copier er erhvervet, kunde de siden afskrive hvis

Manuscripter, Fædernelandets Historie og Antiquiteter angaaende, der enten med allernaadigst Bevilling af det Kongelige, eller med Consistorii Tilladelse af Universitetets, eller formedelst andres Velvillighed af Privates Bibliotheker kunde udsøges, hvilke Afskrifter altid iblant Manuscripta Magnæana hensættes. Endelig naar intet meere af det Slags Arbeide er forhaanden, kand de, efter Ephorum Anviisning, gjøre nyttige Excerpta af Scriptoribus antiquis, medii ævi, et novis, som høre til den nordiske Historie og Antiquiteter, eller gode Anviisninger og indices over de fremmede Scribentere, i hvilke noget des angaaende forefindes.

17. Til den offentlige Bekiendtgjørelse ved Trykken udvælges først de troeværdigste, beste og nyttigste Skrifter, og dernæst de, som ere af ringere Værdie: men hvad som maatte befindes at være til største Deelen fabelagtig, efter mange gamle Scribenteres Maade, og saaleedes ei til synderlig Nytte, deraf alleene uddrages, hvis i Almindelighed kunde tiene til at oplyse de gamle Leges, Mores, Ritus et Consuetudines etc.: som da udi Anmærkninger til andre Skrifter kand anbringes.

18. Omendskiøndt Ephori ingenlunde ere forbundne til selv herudi at arbeide, saa dog, i Fald nogen af dem godvilligen paatager sig et eller andet af disse Skrifter at udgive, forstaaer det sig selv, at Sligt, hvorved Stiftelsen vinder saa meget større Anseelse, fremfor noget andet i Trykken bør udkomme.

19. Alt hvad, som udgives i Trykken af b: Arnæ Magnæi Skrifter, eller af hans efterladte Bibliothèque, maae stedse bære en Erindring af hans Navn, og saavel paa Titulen, som i Fortalen med Taknemmelighed ihukommes: Og maae det altid nøje iagttages, at der ved ethvert Skriffs Edition gjøres tydelig Forskiæl imellem, hvad der er b: Magnæi eget, eller andre lærde Mænds, og hvad der er Stipendi-
ariorum Arbeide.

20. Naar intet meere iblandt b: Arnæ Magnæi Samling findes, som er tienligt til at komme for Lyset, da udvælge Ephori i dets Sted andre gamle Manuscripta eller gode Skrifter, saafremt de ellers angaaer de nordiske Antiquiteter, Historie eller Sprog; i hvilket Fald der sættes paa Titulbladet: Editum sumptibus è Legato b: Arnæ Magnæi factis. Men ingen Skrifter udi andre Facultæter, eller om andre Materier, end forhen mældet er, maae af dette Legato til Trykken bekostes.

21. De Bøger, som saaleedes af Legato oplegges, skulle alle trykkes paa godt hvid Papir, samt med nye, reene og ziirlige Typis. Ethvert Exemplar maa hæftes førend det sælges, paa det at Publicum kand viide sig sikker for Defecter. Priisen ansættes saa taalelig, som skee kand, da det er nock, naar Legatum omtrent bliver skadesløs. Alt hvad der ellers paa saadanne Oplag vindes, det legges til den Capital, som til Omkostningerne paa Trykningen er bestemmet; Saasnart en Bog af Legati Oplag fra Trykken er bleven færdig, skal Ephori være bemyndigede og forpligtede, dog med Consistorii Samtykke, til at handle med visse Boghandlere, eller andre dertil beqvemme Persohner, til hvilke Ephori kunde aflevere Exemplarerne, for samme paa Legati Regning at udsælge, imod at nyde visse Procento i Provision af hvad de sælge, hvorover de hvert Quartal skulle indgive en Extract, og hver 11 Junii og 11 Decembris levere til Ephoros, hvad Penge de bortsolgte Exemplarer beløbe sig til, at samme da strax ved første Leilighed paa Rente kunde vorde udsatte. Saa skal der og stikkes en vis Vignette til de Bøgger, som fra Legato udkomme, hvilken skal trykkes paa den anden Siide af Titulbladet, og Ephorum egenhændige Navne der under tegnes, hvorfore og Titularket altid skal være Skriv Papiir.

22. Skulle det især i Begyndelsen holdes fornødent, noget Oplag enten per viam subscriptionis, eller ved Accord med en Boghandler at bestride, kand der, for saa vidt, ikke være noget derimod at erindre; Dog, hvad det sidste Tilfælde angaaer, da, som ingen Boghandler er at fortænke, at hand fornemmelig seer paa sin egen Fordeel, hvori hans Levebrød bestaaer, saa maae derimod intet sluttes derom med nogen, med mindre hand forpligter sig til at gjøre Oplaget paa samme Maade, som om Stiftelsen det selv havde besørget, paa det at Stifteren ikke skal

berøves den udvortes Anseelse, hvilken saavel Legati Værdighed, som Materiernes Vigtighed med Rette udkræver. Fornemmelig maae intet trykkes uden Riget eller andensteds, end der, hvor Stipendiarii kunde være tilstæde, og selv besørge Correcturen.

23. Af alt hvad der oplegges, gives Stiftsbefalingsmanden, Amtmanden og begge Biskopperne over Jisland, samt de 2de Ephoris og Stipendiariis hver sit Exemplar for intet: Saa kand der og paa liige Maade propter affinitatem sendes Exemplarer til visse Universitæter og lærde Corpora i Sverrig, Tydskland og Engelland, naar de findes disponerede til at gjøre Giengield i liige Tilfælde, saavidt deres Historier og Antiquitæter angaaer, paa det at et saadant commercium kan tiene til saa megen meere Oplysning paa alle Siider.

24. De nu værende Ephoris bliver det forbeholden at nævne og beskikke dem, som de ville have til Successores i deres Sted efter deres Afgang, og dette deres Valg skriftlig at efterlade under deres Haand udi en forseiglet Couvert, som indlægges i Rectoris Kiiste i Consistorio, og ikke maae aabnes uden af dem selv, saalænge de forblive in Ephoria; Siden, naar een er afgangen, aabnes Seddelen, og da sees, hvem den Afgaaende haver nævnt til ham at succedere; Det samme overlades til enhver efterkommende Ephoro at gjøre, hvis de skulle finde det behageligt og tienligt.

25. Ephori skulle annamme, og igien udtælle de aarlige Renter, og i Almindelighed forestaae Legati gandske Administration, for hvilket de aflegge vedbørlig Regnskab til Consistorium hvert Aar, paa den første Consistorii Dag efter Michelsdag.

26. Ved samme Tiider skulle de eftersee Legati Manuscripter, Breve og Documenter (men de trykte Bøger ikkun hvert tredie Aar, og, naar det da falder beleiligst) samt tilliige imellem sig selv og med Consistorio overlegge, hvad der først kand beforders til Trykken, samt paa hvad Maade sligt best kan skee. Og maae derved endelig paasees, at der, om ikke hvert, saa dog i det mindste hver andet Aar, noget kommer fra Pressen, da enten store Verker i visse Tomer kunde afdeeles, og Aar efter andet udkomme, eller og, imedens disse ere i Arbeide, mindre Skrifter paa nogle Ark, som mand lettest kunde komme afsted med, udgives. Hvad i saa Fald bliver besluttet at skal publiceres, og naar det kand ventes, gøres offentlig bekiendt inden Aarets Udgang.

27. I øvrigt har Ephori at bruge og udviise saadan Troeskab, Omhyggelighed og Forsorg, at denne Foundation i alle sine Articler og Puncter nøje og flitteligen bliver efterlevet, og intet enten af Capitalerne eller Bøgernes, især de skrevnes, Collection, ved deres Skyld og Forseelse, forkommer eller formindskes, men alting til den destinerede Brug anvendes, som de for Gud, Os, Fædernelandet, og det Kongelige Universitæts Patroner og Forsvar, ville være ansvarlige. Skulle imod Forhaabning anderleedes af Ephoris paa deres egen Haand, og ved deres egen Skyld blive handlet, da staaer det ei alleene Enhver, som kand gjøre det beviisligt, frit for, derover at klage, og Forseelsen paa behørige Steder at angive og bekiendtgjøre, men endogsaa især den verslige og geistlige Øvrighed i Iisland, deres Besværinger og desideria at anmeldte til Universitætet, som derpaa haver at raade Boed og ved alle Middel at tilholde Ephoros Foundationen upaaklageligen at efterleve, og Skaden, om nogen maatte befindes, ved deres Skyld at være skeet, ex proprio at restituere: — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette, og stedse derhen see, at denne Foundation udi alle sine Poster og Puncter saaleedes som foreskrevet er, nøje vorder iagttaget og efterlevet. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelig Residentz Stad Kiøbenhavn den 18de Januarii Anno 1760.

Under Vor Kongelig Haand og Signet.

Friderich R.

(L. S.)

J. L. Holstein.